

המציבה

דמי התימה לשנה בפולין 1600 מ"ס.
 לרבע 400. מחיר גליון בודד 35 מ"ס.
 באוסטריה 2000 כתר לשנה 500 כי לרבע.
 במשיכו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כי.
 לרבע. ביוגוסלביה 120 כתר לשנה.
 ברוטניה 100 ל"י לשנה. 25 לרבע.
 מחיר מודעות 30 מ"י בעד שורח
 פצה או מקומה. מחיר ברכת מ"ס א'
 הודעת אירוסין 300 מ"י. הארסח :
 "Hamicpe" Kraków ul. Młodowa 22

Kraków-Lwów dnia 18. listopada 1921.

גליון מה.

מראה—לבוב י"ז במרחשון פ' וירא חרס"ב.

תוכן הענינים.

גרטריות. יוסף שמרן. בשעה משכה אברהם כהנא. — מתהפכות
 הזמן : דבר על הדירה. — מדינה ומדינה ומקריה בקראקא. בפולין
 הקמנה. בפולין. בלישא. בבלגיה. בהולנד בארץ ישראל. באזיה התיכונה.
 באמריקה. — השבוע בכל העולם. — המניד מדובנא בגלותו
 יצחק הוכנר. עיון בספרים חרשים.

"נוטרליות"

כשאדם בא במבוכה ע"י שאלה המורה שאין לו עליה תשובה.
 אז תתמלט מפיו איוו הברה כעין בע"י. מע"י. עמ"י וכדומה, שאינה
 אומרת כלום ומוכיחה רק את מבוכתו של הנשאל. רנעים של מבוכה
 כאלה יודמנו לפעמים לא רק ליחידים! אלא גם לקבוצים שלמים.
 הנסחעים מאיוו מאורע כביר ערך. שלא היו מוכנים אליו מקודם
 ואינם יודעים ברנע הראשון מה להשיב עליו ואיך להתחם אליו.
 וכמו אצל היחיד כן גם אצל הקבוצים מתמלטה או מתוכו איוו מלה בלי
 כונה ובלי תוכן. שמיצאה לא מן המה החושב. אלא מן השפה
 ולחוף. באשר היא רק ילדית רנעה המבוכה...

ברנע של מבוכה כזה נמצאו קברניטי ספינת הפוליטיקה הלאומית
 שלנו בגליציה בשעת חלוקת אוסטריה והתפרצות הסכסוכים בין
 הפולנים והאוקראינים. אמנם כבר בימי קביעת זכות הבחירה הכללית
 בפולנים האוסטרי התחילו מנהיגיו לדון בשאלה הפוליטיקה הארצית
 ויצרו גם מעין פורנמה פוליטית בנונע לעמרתנו אל שני העמים
 שכנינו. אבל כל זה היה רק פוליטיקה להלכה. שמעולם לא יצאה
 מנדר פולנים עתונאי וגאומים באספות. המאירעות בהורף 1918
 בסוף המלחמה העמיוו את מנהיגינו בפעם הראשונה ובאופן
 פתאומי לפני מעשים כבירים ויען שלא הספיקה להם השעה לברר
 לעצמם את המצב כמו שהוא ולא מצאו את הדרך הנכונה בים
 הסוער. באו במבוכה גדולה. ומתוך המבוכה נתמלטה מסיחם בלי
 כונה המלה. נויטרליות. זאת אומרת. שעליו היהודים להיות נויטרלים
 כסכסוך עיד גליציה המזרחית.

אבל אחרי תקופה של שלוש שנים כבר הניעה השעה לצאת
 ממבוכת הינע הראשון ולהביא את מעשינו בחשבון. ננסה נא לברר
 לעצמנו מה טיבה של נויטרליות זו. לדעת כל איש ישר-הונה נויטרליות
 פרושה: אי-השתתפות ואי-התענינות כסכסוך שבין שני צדדים.
 שהנויטרלי עומד ממוצה להם וסכסוכם. ועתה נשאל נא את עצמנו:
 האם אנו היהודים הלאומים בגליציה הננו באמת נויטרלים כמובן זה?
 האם באמת הדבר אדיש לנו והננו איבקיטיבים כנדון עתידה של
 גליציה המזרחית והצדדים המעונינים בה המה רק הפולנים והאוקראינים?
 אלמלי היה הרבר באמת כך. היך אנו יכולים לבא בדרישות בנונע

לעתידה של המדינה? היך אנו מעויים לומר: כך אנו רוצים וכך
 אין אנו רוצים? היך אנו מהרעיסים על הצצה זו או אחרת של
 אוטונומיה. שאינה מביאה בחשבון אותנו ואח דרישותינו אם ההצעות
 האלו מיוסדות דוקא באותה האוביקטיביות ואי-התענינות שלנו בסדר
 עניני המדינה. המוצאת את כטייה בניטרליותנו?

אי-העקביות שבפוליטיקה זאת מתבלטת עוד יותר בכואנו להוציא
 ממנה המסקנות המוכרחות. הנה באים למשל הפוליטיקאים שלנו
 ומציעים דרישותינו לפני באיכה אחד העמים המרובים. ננח למשל
 שביב אלה ממאנים לקבל דרישותינו. הלא או לא נשאר לנו דרך
 אחרת להשיג אח מפורותינו אלא בתמיכת הצד שכנגד. שיאות לקבל
 דרישותינו ובכן פסקה כבר הנויטרליות אבל בשעה שאנו מכריזים
 על עצמנו שהננו נויטרלים. הלא בזה כבר אנו מסרסמים. ששום צד
 מן המריבים אינו יכול לקוות להתערבות מצדנו למוכה או לרעה של
 כל אחד מהצדדים וממילא אין להם להתחשכ אתנו ואח דרישותינו
 והדרא קושיא לרובתא: באיוו אופן רוצים הפוליטיקאים שלנו לבא
 למחוז הפסע? אפשר הושבים הם שמועצח אנודת העמים. שעליה
 להחליט בדבר עתידה של גליציה. תכיר מעצמה את דרישותינו ואין
 לנו להכניס ראשנו בריב שכנינו? גם על זה יש תשיבה: ראשית
 אין הדבר בטוח כי. שלא יתפשרו הצדדים בינם לבין עצמם ואנודת
 העמים יתן רק את הסכמתה לזה. ובאמת ננלה בנסיעתו של סקירמונט
 לפראג. שהממשלה משתדלת לבא לידי הסכם עם האוקראינים. ושנית
 אם אפילו יבא הדבר על שלחן אנודת העמים. גם אז לא יוכלו היהודים
 להשאר נויטרליותם ויהיו מוכרחים להשתמש בהשפעתם בעד ההצעה
 הנאותה לנו. ואיך למה לא נעשה זאת תיכף. בהדרגה ובסכנת דעת
 הקהל ולא בהפתעה...? פוליטיקה כוונ הויך מזה שהיא בלתי הגיונית
 ומותרת אי. הוא גם בלתי-מוסרית ונורמת לנו חרפה. אין אנו רוצים
 למלאות תפקיד של עני הבא על חתונה זרה ללקק עצם.

נורר גליציה. שהננו חלק השוב מיושכיה. נונע לנו באותה
 מדה עצמה. שהוא נונע לשאר יושכיה. ולנו הזכות והחובה. להשתדל
 בכל כח השפעתנו. שנוררף יחדך באופן כוונ שאנחנו היהודים נוכל
 להיות בה בשלום עמיי רוהנו והפצנו אנו. ובכדי להשיג את מטרותנו
 זאת אין לנו לעשות במחשך מעשינו. אלא להודיע זאת בפני כל
 העולם. עלינו להצהיר גם להעמים שכנינו. שאנחנו יהודי גליציה לא
 נטה אף צעד אחד מדרךנו שהתוה לנו רעיון תחיתנו הלאומית לא
 רק באי. אלא גם בארצות פוזורנו ובתור חטיבה לאומית של כל
 העם היהודי רוצים אנו לפתח את תרבותנו ועצמיותנו הלאומית בכל
 ענפי החיים והחברה ככל אחד מהם. ומי מהעמים שנכך להביר אח
 זכותינו אלה על יסוד של שויון נמו. לנו הוא זכו נחמדך בכל כחנו.
 והעם אשר יניח מכשולים על דרכנו זה. הוא לצרינו. וידע העם הזה
 שהוא נונע בכתעניינו ואל יעיו לדרוש מאתנו תשואותיך וקידות של
 תודה בה נשעה שהוא וזמר את הארטה פתחת לרגלנו. לא מלחכי

כל כחותינו אם רוצים או באמת להתקדם וללכת הלאה במקצוע הרוח ולא להניח שימשכו את העם כל אחד להיות נפשו זה לכאן וזה לכאן. שאם כן יהיה נורלנו נורל אותה הענלה. שרתמו לה צמד סוסים מצד זה וצמד סוסים מצד זה, הלה משך הגה והלה משך הלוט והענלה לא וזה מטקומה. אלא נקרעה לנומים. המשנה שבא על העתונות העברית. הוא עד נאמן על הסכנה שבשיטה הזו של השניות והצביעות.

אסור לנוולנו לחשות למראה העובדה המחפירה חלוו. עליהם לגים את כל הכחות האפשריות. לחדש. לשכלל ולחזק את העתונות העברית ולהעמידה על בסיס נטוח ולכבוש בשבילה ורק בשבילה את הבית היהודי. הרחוב היהודי והצבור היהודי. יותר פדי ונחנו את יודעי העברית אשר בתוכנו. העטרנום בקרן חשכה והסתרנו פנינו מהם והארנו פנינו רק לעמי הארץ הקוראים ורגון ולשונות לועזיות. עלינו לחקן מהרה את הקלקול הלאומי הזה. אם רוצים אנו לצאת נקיים מבית דינה של ההיסטוריה.

אברהם כהנא.

מתהפכות הזמן.

דבר על אדות הדירה.

אומרים אתם שאנו חיים עתה כתקופה בלתי נורמלית. בשעת חרום. התקופה הנורמלית היתה לפני מלחמת העולם. לכאורה הצדק אתכם. שהרי אז ידעו. שהעשיר הוא עשיר והעני — עני ועכשו להפך... אבל איך יתישב הכלל הישן. שמהירי כל צרכי האדם עומדים ביחס ישר עם נחיצותם. דבר שהאדם צריך לו ביותר ואינו יכול להיות בלעדיו. כגון האוויר. ישנו בכל עת ובכל מקום חנם; המים הם ניכ חנם. אלא שיש לשלם רק שכר הבאה אל הבית; הלחם הוא בוול; הבשר והשומן יקרים ממנו; הבגדים יקרים מהם וכן הלאה.

אסיכן פתרו נא לי את החידה הזאת: הדירה היא צורך ראשון לאדם בארצות הצפון או לא? אם תמצאו לומר צורך ראשון. מפני מה שלמנו אפוא לפני המלחמה את שלישית משכורתנו שנה שנה לבעל הבית שכר דירה ועכשו דוקא בומן. שאתם קוראים לו שעת חרום. הדירה היא הצורך הנחוץ האחד. שמספיקים להם לרוב בני אדם כמעט חנם. כמו מים? אסיכן עכשו היא התקופה הנורמלית ולפני המלחמה שלט מצב כלתי-טבעי.

אבל לא רק דיחורים המציאו מחלקי העולם החדש את דירותיהם חנם. אלא גם לעמים שלמים. שנגולו מהם דירותיהם כגון מן הזמנים. השיבו את שבתם והחזירו את העטרה ליושנה. אם יאמר כך אדם: אין חכמה באדם — אל תאמין. בשעת מהומות המלחמות. צלצול החרבות ושפעת הקלגסים. זכרו להבטיח לכל אדם ולכל לאום את דירתו. שלא יוכלו תקיפים לנרשו מבתו ולררוש סמנו תנאים. שאי אפשר לו לקיימם.

רק היהודים. העם החכם והנבון מכל העמים. לא ידעו להכפיח לעצמם ולרועם דירה קבוע. בשעת החרום. שבאה על אבותינו בראשית התאריך הרגיל. עובו את ביתם. נמשו את נחלתם והניחום הפקר לכל הרוצה לזכות בהם ונפוזו ברצון בין הזאבים. להיות נודדים בין שונאיהם ולבקש בכל לידה טלון במקום אחר. ועדיין חיום. כאשר פקד אלקי ישראל את עמו. ותקפי הנוים המנצחים ומחלקי תכל חכריוזו גם ארץ ישראל לודע ישראל. להשיב גם אותם לקדמותם בין העמים הקמים תחית הסתים — אין להם ציהודים חשק כלל לקום ולשוב הביתה. אין להם פנאי. אין לב רחב לחבין חשיבות הרנע ואין יד פתוחה. לאפשר את התחיה. איש לדרכו יפנה.

נאון אחד הסביר את פעם העונש. הנאמר בנמרצ על מלה ברכות. שאין לו חלק לעולם הבא. האין עבדות המוחות מזו? שלט

פנכי על שלחנות זרים או רוצים להיות. כיא עם שזה לכל העמים. זה היא לפי דעתנו הפוליטיקה שלנו לעתיד. יוסף שטערן — לבוב.

בשעת משבר.

לדברי הכל נמצאים אנו בתקופה של תחיה. הן כבר שנים עשר קונגרסים מאחרינו וכבר דברו כל כך הרבה במשך 30—40 השנים האחרונות על-דבר תחית הלשון והתרבות העברית עד שבאמת אי-אפשר היה לדבר יותר... אך אם ישאלונו אם באמת התקדמנו במקצוע הזה באופן מתאים במשך העת הזאת. בעל-כרחנו נענה כבושת פנים בשלילה סחלסת. הרינו עומדים כמקום שעמדנו לפני זבל שנים או יותר נכון: אחר נסנונו; כי אין שום ספק. שמעטה ידיעת לשוננו וספרותנו הרבה מאד וכמעט חרלו אנשים רצינים מהתעניין בהן. והרי אות הזמן הוא. שאחרי הקונגרס הייב פסק האורגן העברי היומי היחיד בכל הגולה. הצפירה לצאת. מאין קוראים. פרהה נשמטו אחרי נסיסה ארוכה וקשה. השבועונים העבריים הועינים האחרים. קיימים כהפסד עצום.

ישואלים אנו: כלום יש על זה קונטרסה בתונים הרשמיים הציונים או לא? נראה שלא. כי אלמלי היתה לכל הפחות אף משהו של השנחה ושל התענינות בבחינה זו. או אי אפשר היה שיניע הדבר לידי כך. לנויעתה המחלסת של העתונות העברית. שצריכים היינו לשמור עליה כמו על בבתעין.

אם נחקור על סכת הדבר. בעל-כרחנו נבוא לידי מסקנה. שהסכה היא אותה האסימילציה הרוחנית. שהתנבבה אל תוך שורות הציונים ומנהיגיהם. התרגלו לשכלל ולפתח עתונות וספרות ציונות בכל הלשונות וביחוד בלשון ההמון הגרמנית ונחו למטרי את העתונות העברית לעברים. הסיוח דעתם ממנה והודו בזה באופן מוכן לכל. שלפי דעתם אין מקום לעברית בעלה. לפנת בית מטאטאי אומר הפתנס. ונראה שגם את השפה העברית עשו מטאטאי. שמיחדים לו קרן זווית נאלחה ודי.

ואיה המליצות הנדירות והנפחות. הנשמעות בכל האספות ובכל העתונים הורגונים והלועזיים ע"ד תחיה ותרבות עברית? האם רמאות יש בדבר? סכלנו את הדבר הזה כל עוד הסבירו לנו שהמצב הוא מצב ארעי ועובר. כלומר עד שיתגלגל ההמון ויחונך לעברית. ואסיכן הספרות הורגנית והלועזית. שמלעיסים כה את הרור. היא רק אמצעי. אבל בינתיים נלה. שהרבו כבר כל כך להשתמש באותו האמצעי הפול עד שנעשה הפול לעיקר ואת התכלית עצמה שכחו. ואם אדיש הדבר לאותם המנהלים האקדמיים מבית מדרשו של יפת. שעם-הארצות בענינים יהודיים חרלה. מהיות חסרון ודופי בעיניהם ושאין להם עוד כל קשר פנימי את קניני עמם ובמין ישועיות חרשה הנם מסיפים לשפת עבר ומטפחים רק שפות לועזיות חרגון נרמני — אין זה אדיש לנו העברים מבית מדרשו של שם. שהעבריות היא נשמת חיינו ובנויעתה רואים אנו נועת האומה כולה.

ובכן קוראים אנו למנהיגינו: צאו מתוך הרדוזה! נלחמם מני או בהתבוללות שמתוצה לנו (שאניה מסוכנת כל כך מפני שהכל מכירים אותה ונשמרים מפניה). קרשו עתה מלחמה בהתבוללות אשר בתוכנו. שהיא מסוכנת אלף מונים יותר. מפני שהיא עומדת על הצביעות הסעאת עצמנו. בעוד שהסתבוללים בקשו להטעות רק אחרים. כשם שאמר אליהו התשבי לבני דורו התועים אחרי הבעל: עד סתי אתם פוסחים על שתי הסעפים. אם ה' הוא האלקים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו. כך קוראים אנו: אין מקום בישראל לשותפות ולכלל. שפת לאומנו היא רק העברית ואין מקום לכל שפה אחרת על פניה. רק פניו התרבות העברית הנפורה צריכים להתרנו

בסולין.

הקלוב היהודי - לשון המאזנים. בסכסוך שבין נשיא המדינה וממשלתו ובין המפלגות הימניות בדבר ווילנא אין הכרעה בסיים אלא בעורת הקלוב היהודי הקטן. הממשלה רוצה שתהיינה בחירות לסיים הווילנאי גם בשאר גלילות ליטא התיכונה, שהיו בכלל האוטונומיה הווילנאית. כי כן דורשות הממשלות האדירות, אבל הענדקים טוענים. כי הגלילות ההם (לידא, ברצלב, וולוז'ין) כבר נספחו לסולין ואין עליהם שאלה. הנשיא היה נכון להתפטר בעבור זה. אך הסיים יכרע ורק אם יתחברו היהודים האחרים אל מפלגת הממשלה יהיה לה רוב. הנה נראה מה הנמול, שתנמול ליהודים חלק הצלתם. לעיץ לא פנתה להם הממשלה והם לא השתתפו בישיבה.

קץ שביבת סקירי הקהל. שבעה חרשים שבתו סקירי הקהל בווארשא, שדרשו תשלומים כפי צרכם והפרנסים טענו אין בסף. אחרי שנפו הסקירים כמה פעמים לכא בדברים עם ראשי הקהל ולא נענו, בא הסכסוך סוים לירי בצוע. הסקירים יקבלו הוספה של 50 אחוזים והמשרתים 75 אחוזים וגם הוספות היוקר סן סוין ואילך. המורים בביס לא יתקבלו עוד.

לשאלת הרבנות. ראש הקהל הנישו בקשה אל הממשלה החדשה לאשר את כנוי הרב ד"ר שיא פוננסקי לאחד מרבני ווארשא. הממשלה הקודמת לא הסצה לאשר מפני ערעור החסידיים. ושוב התחילו השלומיים את מלחמתם הצביעית נגד הקהל ונגד הרב בחריף ונדות, קנאה הדת כביכול, וכאמת אין זאת אלא מלחמת פרנסה של אחד הנכדים מנכדי אדמו"ר ידוע, ששם עיניו על משרת הרבנות הראשית בווארשא והוא מתירא, שאם יתמנה פוננסקי לא יהיה לו עוד מקום בראש הרבנים.

משפט מגוחך. המוציאליים היהודים ערכו כשבת משפט על החחרים. הושיבו שופטים. העמידו קטינור וסנינור וכמובן יצא ססקהדין של המלמדים לחובה, שאין להם זכות הקיום ואסור ליהודים לחנך על ידיהם את ילדיהם ועל כל יהודי לשלח את ילדיו אל בתים ההוגנוניים של הסוציאליים, ללמדם תורת מרקס ולינין בלשון היהודית. הנערים ההם מעמידים פנים באלו הם היו כבר המושלים במדינה ומאתם יוצא משפט הבורגנים כמו ברוסיה הברוכה.

חרם של בעלי מלאכה. בוועידת בעלי-מלאכה פולנים, שהיתה בווארשא, נמנו ונמרה, שאסור לאומנים נצרים להחזיק חניכים יהודים וללמד בני יהודים בקורסים ובביס למלאכה.

בטול עלילת שוא. שונאינו למדו את בני חמון את תורת ימי הבינים, שאם יקדם אסון יעלילו על יהודי בעדות שקר וההמון זובר ושומר את הסצוה הסטריוטית וכבר נתפשו כך כמה פעמים יהודים נקיים. ובן קרה בקירינוויץ, שפולני אחד ירה בימי שלטון האשכנזים על אוירון ונתפש ונידון למיתה, בשנת 1919. הלשינו כני משפחתו על הרצען היהודי משה נראיעק, כי הנהרג אסר להם לפני מותו, שנראיעק הלשין עליו וכי הרצען בקש לתת להם שוחד, שלא ימסרוהו לדיון פולני. הוא נתפש והיה תפוש עד כה וכשבוע שעבר היה נמר-הדין, הקטינור דרש עונש מות והסנינור עפשטיין הוכיח, כי עלילת שקר היא ובי לא נראיעק בקש לתת שוחד, אלא להסך בני הנהרג דרשו ממנו כופר נפשו, שלא ילשינו עליו. בימי שלטון האשכנזים היה הנאשם תפוש ביהוד עם הפולנים, איכ לא היה נאמן לאשכנזים, הנאשם יצא זכאי ופני המלשינים חפוי.

בליטא.

ליטא - שער לרוסיה. הועד היהודי, המתעסק בעורת היהודים המהגרים מרוסיה, עשה חוזה עם ממשלת ליטא בקובנא,

שהטלוה ברבית רגיל, שהוא ישן במנוחה על משכבו וממונו שכיר העמלים הולך וגדל וגושא סירות, וכאשר יבא המשיה והמלאך יפוק על קברו: קום כי באה עת למתים לקום, מתוך רגילות לא יאבה זה לקום, כדי שירבה הונו בלי יגיעה, ובן גם רוב היהודים בומן התחיה הזאת, עיניהם אל בצעם ואין לבם הולך לחשוב על אדות תחיה, ואנחנו צועקים כאזני הגוים חי וקיים! והגרדמים במחננו השוככים על דיגריהם מכחישים אותנו...

הפכפך.

מדינה ומדינה ומקריה.

בקראקא.

קליעה מן המטרה והלאה. בודאי על כל רב להשניח, שכל מי שאינו בקי בטיב נשין וקדושין אל יהי לו עסק עמהם וכל המחמיר בזה תבא עליו ברכה, אבל לעלוב איש נקי בלי חקירה ודרישה כאוסן שהוא יותר עלבון לרב מאשר לנחשד - זה כבר יותר פרי, חומרה יתירה המקלקלה יותר מאשר היא מתקנה, ומקרה כזה קרה להרב הפרדנורי, יהודי זקן אחד, בעיב חשוב בקראקא. שאינו מנבירי המלחמה, נשא אשה זקנה והעמיד חוסה בפרדנוריה במעמד חוג קרוביו, בתוך הקרובים נמצא גם השיץ הנכבד ר' אשר הידשברג מביהיני של הרס'א, אבל לא בא לסדר קדושין, אלא בתור מחותן, קרוב, פתאום סרצו שופטים אל בית הנשואין ותפשו בשיץ הגיד במצות שליח ביד של הרב והולכיכוהו אל הרב וזה התנפל עליו בקולו קולות: שניץ, מחוצף! ממזרים אתה מרבה בישראל, עונש תענש, ובאמת דרש מאת נכאי ביהיני לענשו, ובאמת השיץ נקי, כמו שמעידים כל השושבינין, הדבר נראה כאלו בל כעסו של הרב לא היה אלא בדבר שכר סדור קדושין, שנמנע ממנו, כי בחתן זקן וכלה זקנה, ששניהם יודעים לכל בני העיר, אין שום חשש ממזרות, השיץ הומין את הרב לדית.

בפולין הקטנה.

יפה יוסי את יוסי. מדרוהביטש כתבים לנו: ידוע, שכמה וכמה מכיות נפט במחוזנו המה קנין בני צרפת, אשכנז ואנגליה, אבל אין הבל יודעים, שאותם הורים הם יהודים, כדי שלא יציקו להם מצד הרשות מנו בראש כל משק ומשק מנהלים פולנים קתולים, הממונים הנמוכים ומנהלי העסק האמתים היו בתחלה יהודים, אהיב התחילו לשלח מעט מעט את הממונים היהודים ולמנות נצרים תחתיהם כמצות הרוזוואיי, אז רמזו להם הבעלים היהודים, שלא יסבלו חרם יהודים בעסקיהם, ומאין בידם לשלח את הסקירים היהודים, ינחו אותם על כנם, אבל יעמידו על פניהם גם נצרים וישתמשו רק בהם והיהודים מתוך כפלה ושעמום ישתמשו אחד אחד מאליהם ועל הבעלים היהודים לשלם לפי שעה שכר כפול ולהססיד בעל כרחם את הממונים היהודים.

רב חדש בסאנוק. מסאנוק מודיענו סר ל. מייכה, כי נחקבל שם בכבוד גדול הרהי"ר מאיר שפירא האבדיק נלינא לרב אביד במקום הרהי"ר נתן יעקב דים, שנפטר לפני שנתים. בדרשתו שדרש בכיהיני הוהיר על האחדות והכמיה לקבל עליו את הנוך הרור הצעיר ולדאוג בעד התפתחותו הדתית והלאומית, במשתהי שנערכה לכבודו, קבל פני מלאכיות רבות ונתחכם גם הציונים והמזרחים, שברכוהו עברית והוא ענה עברית, כל חלקי הקהלה שמחים ברב החדש.

המזרחית בבלגיה, מתחיל בעברית צחה, רחוק הוא מהפגנה, והפך הוא לתת דמות מהקונגרים, שדוקא בשעות היותר חגיגות, היינו בפתחתו ובסגירתו דברו עברית, עברית בצלצול הספרדי היפה, לראיה כ שפתנו גם היא קמה לתחייה. לדעתנו השפה אינה התוכן, אבל אומה שאין לה שפה איננה אומה! תחית ישתדציון תביא אתה גם את גאולת ציון! (מח"ב) רוצה אני למסור רשמים סובייקטיביים, שאלו על הקונגרים את משוררנו ביאליק, איזה רושם עושה עליו הקונגרים? תשובתו היתה שדומה לשני אחים רחוקים, שלא ראו זה את זה זמן רב, ומרוב שמהה ומרוב דברים שכחו את העיקר!... לפי דעת הנואם לא הצד הלאומי היה מענין על הקונגרים ולא זה עשה עליו רושם, כי אם הצד הבין-לאומי עשה עליו רושם אדיר, נואמים אחרים ניליים לדבר עיד הקונגרים ולהתחיל מהאקטיב, אני הפיץ להתחיל מהפאסיב, כי רק המרגלים התחילו לפאר ולהדר את הארץ, ואח"כ גמרו: אמס'!...

נורדאו אומר באחד מספריו, כי לו התאספו כל גדולי החכמים, שבתבל, להתיעץ ולמכסע-עצה בעניני פוליטיקה ומדינה, גם הם לא יביאו את האמת, ומה שיחליטו, לא יהיה ערוף מההחלטת אנשים בינונים, ובכך אין לבקר אם הרבה או מעט עשה הקונגרים, עלינו להתחשב עם העת ולשקול במאזנים ממה שנוכל שחכות ולקבל. העיקר הוא, כי כל הקונגרים, ברוב גדול חוה את דעתו ונתן אמוץ נמור בהנהלה הראשית! ענין נכבד עלי לציון, כי בהרבה אופנים היו המזרחים בדעה אחת עם השמאלים, ואף גם עם הקיצוניים בענינים שנגעו לבקר את המנהלים וכדומה בשאלות שונות, אם להיוב או לשליטה.

להצטרף כלסור אין תורה-שבעל פה לבד, כי אם גם תורה שבכתב, וזהו לפי הנואם, יתרון גדול בעדנו. אמת היא, כי פלשתניה איננה עוד ארץ-ישראל, אבל מנהלינו עשו בעדנו מה שיכלו, וגם הקונגרים לא יכול לברוא לנו יותר. העיקר של הציונות הוא שאני תהא לא רק מרכזיה-יהודי, כי אם מרכז של היהדות, ושמשפיע על חיינו בגלות. לעזע רואים אנו את ההיפך, כי הגלות משפיעה על אי. דעת הנואם היא, כי הקונגרים החמיא את המטרה, בזה שהיהודים הגדולים שלנו עמדו מננה, מאתנו והלאה, ולא עשה מאומה להבר אותם ולקרבם, אין אנו מוזתרים על אלה! נזכור נא, כי יהודים כהברון רוטשילד, בנו לנו קולוניות גדולות, וגם ברנדס בעצמו הפעיל הרבה, להנשמת הרעיון של הצהרת-בלפור, בתור מזרחי, רוצה הנואם הנכבד שאני תהי מדינת היהודים והיהדות במלא המובן של המלה. כלל ישראל עומד בתשעים אהודים על הכסס הרחי, ועייכים גם הסתמיים, להתחשב בזה. הנואם מבקר בהריפות את דברי סופר אחר ב'העולם' שאחרי שנוסדה בא"י הרבנות-הראשית, כתב הלבלי הלוח דברי חירף ונידוף נגד מצות ינום וחליצה. העולם הלוח לא מעלמא הדין-הוא... גם אוסישקין בעצמו הודה על הקונגרים, וחיה את את דעתו, באמרו כי אי מוכרחה לשאת עליה את האופי של היהדות הדתית בהרבה אופנים. את היות העתיק של ישראל סבא מוכרחים אנו לטעת בא"י מיר, כאשר אנו מתחילים לבנות את בית-ישראל-אע"פ שחלקו על ההנהלה הראשית, ולמרות המשבר הגדול הנוכחי השורר בכל התבל, נמנו ונמרו והחליטו ברוב-ידעות את הקרן-היסוד. וזאת היא ראייה נכונה, כי בכובד-ראש דנו על ההחלטה הלוח. הכסף יענה את הכלי ובדעת מנהלי קרן היסוד, להביא לאי מאת-אלף יהודים בשלש השנים הראשונות, ובכך גומר הנואם גם אתם כציונים כמזרחיים, מלאו את חובתכם, וכאשר ידרשו מאתכם, תנו ביד רחבה וברוח נדיבה בעד ארצנו הקדושה המתעוררת לתחייה! הלב היהודי יפתח את שערי ארץ-ישראל ויכנה את הריסותיה, ונבוא לציון ברנה! (מח"כ סוערות).

אחרי שהייב הורה לכל הנאמים נסגרה האספה בשנה מאוחרת בלילה, ובשירת התקווה-הנסוורו כל הנאספים. משולם ישבר הכוי הורוויץ.

לתת רשות לגדולי היהודים הנמלטים מרוסיה לשהות שם שלושה ימים עד שיבינו להם כל התעודות וכל צרכי הנסיעה.

הבחירות בווינגא, זמן רב היו היהודים מספקים בדבר יתוסס לבחירות הסיים הווינגאי, שעליו להחליט בדבר ספוח ליטא התיכונה במדינת פולין. אך עתה כאשר קרבו ימי הבחירות ואין עוד כל ספק שהסיים המכיל רוב פולני יכריע לטובת פולין, כמות כבר גם רוב יהודי, שיעמוד בצד הפולנים, רק הבונדי מתנגד לזה, לפי שרוסיה הסובייטית נתנה את ווילנא לריטא.

בבלגיה.

מאת סופרנו.

אנפוערסן. כליד גי דוחמים נערכה מאת ההסתדרות הציונות הבלגית אספה רבת עם בהיכל הכירוה לאבנים-טובות, שבה נאמו הצירים הבלגים, ונתנו רוח מהקונגרים הציוני בקרלסבר.

מר האבער נתן סקירה קצרה מהרשמים שהקונגרים עשה על הצירים מכל אפסי תכל ועל קהל הקרואים הנדול, שלקחו חבל על הכנסיה הלוח, שלש הכתות, המזרחיים, המרכז והשמאלים, היו מאורגנות היטב, חבל רק, שלא החששו עם ההנהלה, ורק להיפך, התהום גדולה עוד יותר, אחרי דבר גר ושאר אישר (מי שהיה חבר הועד הפועל הנדול), בהשעמו את דברי סוקולוב, כי הקונגרים היה קשה, אבל טוב; שהקונגרים היה קשה, בזה גם הוא מודה, אבל בטובו של הקונגרים הוא מסתפק, ואולי לפי שעל הרבה ישיבות השאיות לא לקחתי חבל מפני התיחסותי להאוסוויצא, הנואם בקר קשה את ההנהלה הראשית, שהתיחסה באדישות להקהל העברי בכל אפסי תבל, ואחרי הצהרת בלפור, כאשר התחממו הלבבות, לא עשו מאומה לקרב את כל שדרות העם ואת אילי הכסף להציונות, השאלה היא, האם מלא הקונגרים את חובתו? לו התקיימה היהדות הרוסית, אזי היו לנו הרבה אנשים בחומר וברוח בעד האיריאה שלנו והיינו נעשים מכתה של חולמים להמון עם רב.

הציונים הפוליטיים נצחו בסן-רעמאן. הציונות הפוליטית נקראת עכשו, ציונות ברשות העמים ודורשת איי הפשית תחת חסות אנגליה, ועוזן פילי גדול יהיה לו התיחסו אלינו כעה באופן אחר ומנהלינו יקבלו את הצהרת בלפור בנוסחה אחרת. הצדק העולמי שלנו ודרישתנו על ארץ ישראל לא יזיו אותנו ממנמתנו! עלינו יתערעמו, שאנחנו המיעוט ושאר חדשות בהבקורת התרדית שלנו זה שנים רבות, אין על ההסתדרות הציונית להתעסק בעניני הגלות, אין על ההסתדרות להסית דעתה מהציונות העקרית, הארצי-ישראלית כ"אם בכל כוודר-הראש תמפל בה.

הקונגרים אישר ברוב הגדול את קרן-היסוד, בשאלה הלוח לא התערבתי, הנואם מתאר את היזוקי-הדעות של הציונים האמריקנים מצדדי ברנדס וסיעתו, ואת דעת הציונים הפוליטיים בענין הלוח. ההסתדרות הציונית הבלגית תתעסק גם היא בקרוב בשאלה הלוח, מדוע לא בקש הקונגרים לקרב את אחינו האמריקנים, את אילי הכסף, ולהיפך עוד הגדילו את הפרץ בינותם? מדוע לא ניתן לנו הסנדס עד עתה? בסייה לא נתן לנו הקונגרים שום דבר חיובי, מר פ"ישר הלל רק את ארגון הכתות הקיצוניות, היינו: המזרחים והשמאלים, שדחקו את הנלי המרכז, לעזע דרש הנואם, שכל המפלגות תלכנה שליבוי-דיוע עם ההנהלה, ותעבודנה שכס-אחד עמו. הציונות היא תנועת השיחרור שלנו, ולכן סיים מר פ"ישר, הננו כתיילים, והמשמעת היא היסוד העקרי, ובעל כרחנו נקוף את ראשינו לפני החלטות הקונגרים בנוגע לקרן-היסוד, וכאשר יבואו אליכם וידרשו מעשר ויבקשו כסף בעד הקרן הנלי, תנו כומר נמשכם ביד רחבה בעד גאולת ארצנו הקמה לתחייה! (מח"כ סוערות).

הלב החיני מניה סיא עמיאל (שיא-הכבוד של תהסתדרות

בהולנד.

הקופאים על שמריהם. יהודי הולנד ישבו עד כה שלשים ושננים ולא ידעו רע. נלי השמנה והקטרו והגזירות הרעות, ששטפו את היהודים במזרח אירופה ובתיכונה, לא הניעו עדיהם והאנשים קפאו על שמריהם ולא השתתפו כמעט בפעולות צבוריות של בלד ישראל. עתה הקיצו כבר גם מועזיעהם. קמה גם בהולנד תנועה אנטישמית מעוררה ומכריחה לחשבין ולמעשה, יוצר התנועה הוא הפילוסוף המפורסם בולאנד, פרופטור באוניברסיטה לידן. הוא עושה תעמולה כבירה אנטישמית בכל הארץ בעים ובכתב. הוא מוכיח בדרשותיו שהעם היהודי הוא נוע חסר-מוסר והתלמוד מלמדו להונות את הנצרים ולעבור על כל שבועה וחווה ולחבלות זאת מתפללים היהודים בראשית השנה תפלת כל נדרי ועוד עלידות ישנות חסרות טעם, שכבר הובחשו אלפי פעמים. אבל יהודי הולנד התעוררו והתחילו מראים אות חיים. חכמיהם דורשים מאת המקטרג השקרן להוכיח עלילותיו והוא מסרב והמה מתמרמרים וקוצפים ומרנישים. כי גם הם בנלות, בנכר. הפרופטור היהודי אורנשטיין הוציא קוד קורא ליהודי הולנד להקהל ולעמוד על נפשם, ליצור הסתדרות של הננה להוכיח שקרי שונאיהם.

בארץ ישראל.

אישור מחשבת רומנברג. ממשלת איי קבלה ואשרה את הצעת האיניווי רומנברג, האומר להשתמש בכה זרמי הירדן ושאר הנחלים, להפכו לנה אלקטרי. להניע בו בתי חרושת ותעשייה ולהאיר את הערים. עתה יש לחפש אתרי בעלי הון, שישקיעו ממנם בואת, ומי יתן ולא יפול העסק בידי נכרים.

איי וקנדה. מי וולובסקי, עורך עתון יהודי בקנדה, בא לאיי וקנה כשביל עשירים יהודים בקנדה חלקות אדמה, שיכנו עליהן בתים. גם קשר יחסי מסחר בין איי וקנדה, להוציא ולהביא סחורה.

גורי רומניה. דרך קושטא עלו 400 עולי גולה לאיי. ביניהם גם מחנה מרומניה מ.אנודת ברשד. באנודה ישנן 250 בית-אב, ששלמו כבר שלושים אלף ליש. מהמבורג נשלחו להם כלי הקלאים ומכונות, ששונים מליון מרק אשכנזים. מרומניה ישלחו להם כהמות. אדמה תחן להם הקקיל בעמק יזרעאל. גם מאמריקה הבטיחו להם עזרה.

שברול ראשון לציון. וער העדה בראשון לציון עשה חווה עם חברה בפראג לכונן שם צנורות מים ובית חרושת אלקטרי.

שבילול תל-אביב. נבנו בשנה האחרונה 140 בתים חדשים. מהם 67 בדיושא אחת. 22 בשתים וששה בשלוש. על 20 בתים ישנים נבנו דיומות שניות ושלישיות ולכיה בתים ישנים נוספו אנפים בחצרותיהם. בכניה הואת נוספו שם (73 דירות טובות. הונן מאלה נבנים שם בתי חרושת ובית מרחץ גדול ומלון עם מסעדה. גם בתי צבור אחרים נוספו. הירחבות מהפשטים עתה עד שפת הים.

מלאכות כוש. ככל העתונים התפרסמה בימים האלה עובדה קצרה, כי באה לירושלם מלאכות מארץ כוש (הבש, אביסיניה) ושני ראשי הרבנים ראיי קוק וריי מאיר בקרו את שר הצבא שבראשם וזה קבלם בכבוד גדול ואמר להם, כי הכושים מחזיקים עצמם כשבט יהודי והם מלים את ילדיהם בני 8 ימים ומקדשים את היום השביעי. זאת היא טעות קדמוניה של הבושים, שגם סופרינו בימי הבינים נלכדו בה. הכושים או החבשים אינם שבט יהודי, אלא הפלשים היושבים בתוכם המה מזרע ישראל, טעותם באה מהעובדה ההיסטורית, שבימי נביאינו קבלו הכושים אמונת ישראל, שהמירוה בסוף ימי ביש כאמונת הנצרים ועדיין קצת ממצות התורה שמורות בקרבם ומשפחת מלכיהם מוחלסת בשקר לכן שלמה, שנולד לו ממלכת שבא, כמובן

התכונו הרבנים לבקש על עמם, שלא ילחצו ולא יאבדו את הפלשים האומללים.

השוד בירושלם. אין ספק בדבר, שהשוד הזה, כמו שני הקודמים, היה מוכן ומוזמן מראש. בשוד יפו היתה להם תואנה קלה, שהקמוניסטים האחרים אשמים. עתה אין שום תירוץ. אבל המלאכות הערבית, שהלכה לאירופה וגם המורנינגסוסי האנגלית, נבאו מראש כי יהיו עוד פגומות. להפיל פחד עלינו הם רוצים בזה. אבל את ההפך ישנו, כי אנחנו עזים מהם. נקבע בירושלם ביד לשמוע אח הרוצחים ונדונו 3 לתשעה הרשעים תפסה ודי לקנס וכל הנתורים יצאו זכאים. אלה הם העונשים על התנפלות בסכנינים. על הריגת 5 יהודים ומחץ עשרות.

באזיה התיכונה.

אהינו הנדחים. לרינא באו 33 יהודים ילדי טורקיסטאן הנוסעים לאיי עיפ החחה, שעשתה ארצם עם אנגליה וקבלו זכות אזרחים אנגלים ותעודות אנגליות. לפי דבריהם מספר היהודים באזיה התיכונה הוא כך: בסאמארקאנד 20 אלף, בקוקאנד 8 אלפים, בטאשקנט 12 אלף, בבוכארא 22 אלף, 10 אלפים מפורים ברחבי הארץ. ילדי הארץ המה, ספרדיים, כלומר קבלו מנהגיהם ונוסחאות תפלותיהם, כמו יהודי ספרד, מאת נאוני ככל. אבל יש בערי טורקיסטאן גם יהודים אשכנזים, כלומר יהודי רוסיה, שבאו שמה בדור האחרון ומנהגיהם מנהו אשכנז. שנתקבל שמה לפני מארץ ישראל. האנשים מספרים, כי כל המצב הכלכלי של יהודי אויה נהרס מפני מהפכת הבולשיוויקים, איכה שולטת עדיהם מצד הטורקים והארמנים, היורדים עמם לחייהם ואין להם תקנה אלא לעלות לאיי.

באמריקה.

עתון יומי עברי. ביום שמתה, הצפירה נולד הדוארי. עתון יומי חדש גדול בניו-יורק, והו מקרה מפורס; בא יומה של התרבות העברית באירופה והאיר השחר שלה מעבר לים האטלנטי. אויזי כאמת החליף מרכז היהדות שוב את מקומו ועדיין הוא מרסוף ממערב הים האטלנטי אל מזרח הים התיכון בפקפוק אם לבנות את ביתו הקביע שם או שם. ככל אופן המרכז האירפי עבר ובטל, ננרף, כמבול של מלחמת העולם. — הנליין הראשון, שקבלנו מן הדוארי עלה יפה מאד, יש בו מרצינות הספרות העברית ומרחב האוסף של אמריקה, אבל חסרה בו לנמרי אותה הרוח המשטה והמבחינה בעתונות היהודית באמריקה, המכוונה כנגד המון נבער מדעת. יש בו כל מה שעתון יומי צריך לטפל בו, גם סאמרים צבוריים, גם מאמרים ספרותיים וספרות יפה ובסופו יש גם מדור מיוחד לילדים בשם 'למען התינוקות'. הדוארי יאסוף סביבותיו את מחנה העברים המפורז והמפורד, ורכים הם, אלא שהם מדמים כמו העברים שבאירופה, כי ספרות עברית ועתונות עברית הן רק בשביל ילדים וכטלנים ולפיכך זה פעמים אין מספר נסו סופרים להוציא עתון עברי באמריקה ונכשלו. יהי רצון ש,הדוארי יצליח יותר.

השבוע בכל העולם.

בשעה שרוסיה העיקרית נלחמה זה 4 שנים על הקמוניסטים ועל אידיאל של מהפכת כל העולם כבשה לה יפן את סביר המזרחית ונצלה את תועפות הריה ואוצרות אדמתה וגם נעשתה כעין משניחה על הינא המזרחית ועוד ידה נטויה לכבוש את איי הים השקט ולהיות שולטה לבדה על כל הים הגדול שבין אויה ואמריקה. כל עיקרה

המסירו עליו נאצות והרופים. על העיון לבקש מהרב רשות לדרוש בכיחכו. ובגלותו של המניד מדובנה. שנעשתה לשיחה בפי כל. השתמש רמאי אחר, להקרא, המניד מדובנה, לרמות את העולם בשקריו. סבב בערים ודרש ררשות והשתמש הרבה במשלי המניד מדובנא. יפה היתה תמונתו החיצונית של הרמאי הזה עד שאי-אפשר היה לשפוט אותו למה שהיה באמת: יהודי נבט קומה ויפה-הראת, ספוס אמתי של רב נשוא-פנים. ציני גדולות ומפיקות ערמה וקנו רחב וארוך. כזקן אהרן, היותר על פי סדותיו. אך בתוכו פנימה אין כלום. —

נודמן הדבר ושניהם באו לעיר אחת. המניד מדובנה האמתי מר ישר לבית המדרש בדרך העניים ואין איש שם אל לב לשאול אותו מי הוא ולאן גינו מעודתו, וכל העיר הומיה וחדדה לבוא הרמאי, אשר בשם המניד מדובנה נקרא... בשבת אחרי התפילה אצו כל בני העיר לבהמיה, ששם ערכו לו סעודת שחרית — להתענג על דרשותיו ומשליו המקסימי. וגם העני, כלומר המניד מדובנא האמתי בתוכו. הוא ישב לו בסנה נסתרה אחת ועשה לו חשבון העולם וחשבון הנפש גם יחד. גדלה הרממה בחלל בהמיה. אין תנועה באויה, כל בני העיר עמדו כמו נד ובלעו כל הנה והנה, שיצא מפי הרמאי כמרגנות, דמו בגפשים כי מלאך משחק עמהם, לא ידעו ולא הבינו, שאין כאן לא דובים ולא יערי, אין כאן מניד, נאון ולמדן כי אם איש פשוט, רמאי ונבט המתקשט בנצות זרים ומתעה את הרבים. — תארו בעצמכם את מר לבו של המניד מדובנא האמתי, שישמע משליו הגיוני רחמי יוצאים מפורש מפי רמאי, אבל לא ידע עצה מה לעשות, אם לכנות או לצוות כשלמה הטלך בגלותו שצעק אני שלמה ויודיע שהוא הוא המניד מדובנה באמת ולו נאה כל הכבוד שעושים להרמאי, מי זה יאמין לו? ושנית הרי, אסור לעשות מתורתו עמרה להתגדר בה כתיב: וכמעט נמר ברעתו; מוטב שיהיה שומה כל ימיו ויסבל צער ועוני ולא יהיה רשע שעה אחת לפני המקום. אולם מכלי ששים הרמאי אויה כח נעלם אל הרמאי ואחוז במסרקתו וסתנו לאורך הבהמיה בקול: לך רמאי, זאב באדרת הכבשה, אל המקום, שבאת משם! המלט מהר על נפשך ואל תעמוד פה, כי כאוסן אחר רק שואה תמיט עליך ופרה תהיה אחריתך!

נבהלים ומשתוממים למראה עיניהם, התרישו בני העיר, נלאו להשיג ששר העובדה הזאת. דומית מות שררה בכל, רק פה ושם נשמעה הבעת תמהון של אחרים מהם בלחש: האם אפשר, שהעני הזה הוא בעצמו המניד מדובנא, והרשן היהודי הוא רמאי? אבל לשאול אותו, לא היה בהם וי אומץ, כי הרבר נעשה כל כך בנבונה עד שהוכה כל איש בתמהון.

פתאום הופיע העני על הבימה והתחיל לדרוש ובין שאר דברים אמר להם: רבותי! רואה אני, שהתמהון אינו נתן לכם מנחה רק מתוך רךך ארץ אין בכם רוח לדרוש ממני הצהרה עיר הכבושה שהסכותי לאיש, שאיני יודע אותו מתמול שלשום. אבל אטשל לכם משל ותראו עם מי הצדק!

מניד הייתי — אמר הלאה — שני אנשים אשר מילדותם נדבקו נפשותיהם בתאומים, למדו יחד בחרר אחד וגם כאשר גילו והיו לאנשים לא שכת האחד את חברו, אולם אף שנתגדלו תחת יד מלמד אחר, אבל אוסי אחד לא היה להם. האחד היה בעל סרות מוכות, לא סוזן ביותר ולא קמצן ביותר. בינוני, והשני היה קמצן גדול, שאין דונמתו. ויהי הים והבינוני עשה נשואין לבתו... ולשמחת הקמצן אין קץ: זה היום שקרתי לו, שאקח נקמה בענות. בבשר בדנים, במרגנות ובמשקים, שוה כמה לא ארע מעמם, כי וראי — ורמה בגפשו — אדיה מן הססובים הראשונים: מכל חלק וחלק אקח בראשי. כל יום החתונה ישב בתענית ובלי סבלות יצא ונכנס כל היום כבית חכרו וכי נפוש סכמו לאותם המפעלים, שהוכנו, היה פומך

של תועירה הושיננטונית לא באה אלא לעמוד כנגד יפן ולגורר עליה עד פה חבא ולא תוסף, כרי שימצאו עוד גם שאר המרגנות פתה לאויה המורחית, להביא שמה פחורותיהן. — ומה שעשתה יפן כמורה עשתה אנגליה במיבעט, אשר באויה התיכונה, היא ארץ סגורה בין חומות הרים ושום תרבות לא חדרה שמה. יושבי מיבעט כולם קרושי בודדהא ובהנו הגדול הראלתי לאמא, כל העם עוסק בגדול סקנה, לזר היה אסור לדרוך על אדמת מיבעט, בכחינה פוליטית עמדה הארץ תחת חסות הינא, עתה עשתה ממשלת אנגליה חוזה עם גרולי הארץ, שתכנה שם מסלת ברזל ותתן רשיונות לאנגליה לחפור בתרים ולעשות שם מקנה וקנין. הארץ עוברה תחת חסות אנגליה. — בסאריו השינו הפולנים מלוח של תיק מידיון פרנק בתנאים נוחים. — לפני ועד אגודת העמים, שנכנס לשיבה היו מונחים כתבי תלונות מאת מעוטים לאומיים שונים הנלחצים מאת הרוב השליט, הרותנים והרוסים הלכנים קובלים על הפולנים, האשכנזים כביהם קובלים על המשכים, המשכים באוסמריה קובלים על האשכנזים, האשכנזים והרומנים קובלים על המריארים, היהודים אינם קובלים, כי כידוע כל העמים נוטים להם חסר ומתיחסים אליהם בצדק, כראוי לעם קרמן בשל חביב... רק בתלונות האשכנזים באונגרים נזכרים גם היהודים, הועד הן עתה על כל התלונות יחד. — מרר האוקראיני לא ספק, חיל הכולשיוויקים נהרף אל מעבר לנהר דניפר.

המניד מדובנא בגלותו.

ספורי העם בדובנא.

מאת יצחק הוכנר.

רבי יעקב מדובנה, שחי בימי הגאון ר' אליהו מוויילנא ז"ל היה סתלמדי, הרב המניד החביב, המפורסם בישראל ביחוד בספריו, אהל יעקב, וקול יעקב הנקרא בפי כל: המניד מדובנה, היה, כידוע, הרשן גדול וזכה שדרשותיו ומשליו נתמשמו בכל תפיצות ישראל, ובכל שבת ושבת, כשנשמטה יתרה מרחסת על כל אדם מישראל, היו מתכנסים יהודי דובנה לבהמיה, ששם השמיע המניד משליו תנעיסים המפיקים והרי אור, ומי יהודי, שעוד לא עממה בו נחלת התורה והמצות, היה שב לדי בכל גפשו ומאדו, מסש עשה נפשות, בהתפעלות הנפש והתמקנות עדינה שסעו האנשים את דרשותיו המלאות סידות נעלמים, בהרנישם התפשטות הנשמיות והסרת הצעיק החומרי המאפייל בינם ובין האור הבהיר, צפוסים ורחוקים עמדו בין כתלי בית-המדרש וספנו אל הוכס את רוי דרשותיו ומשליו, והדרשות סעלו נפלאות; רפאו לא רק תלואי הנפשות, לטהר את המדות ולישר עקמומית שבלבכות, אלא גם העלו ארוכה לחלי הגוף, חולה כי היה לאיש והרופאים כבר אמרו נואש לחיו ובא אל המניד מדובנה והמליץ בעדו לפני אלקיו במשליו הנעיסים ושכ רופא לו, בקש יעקב לישב בשלוח בעירו השקמה ולא הניחוהו ממום, פעם אחת הגיע בדרשתו למדרנה ננוהה ועלה והתיתר עם אלקיו בנועם משליו ובלהב דבקתו והנה גדל הקטרוג עליו במסליא של מעלה, ולכו הניד לו זאת, שמשש במעשיו ולא מצא כל חסא, אבל ראה את עצמו יורד ממדרנתו והבין, שוראי זהו עונש על עבירה קלה, שאדם דש בעקביו והקדוש ברוך הוא סקפיד עליה ומרדק עמו אף על חוש השערה... ולתקן את העבירה הקלה, קבל על עצמו חובת נלות, כמנהג אנשי הסוד, עד שיסתלק ממנו הקטרוג ועונו יכוסר, וכדי שלא לעשות, תלילה, מתורתו, עמרה להתגדר בה, לא נתן את עצמו להתורעות לשום איש, היתה, סבל מזה; לא רק שלא נערכה לו קבלת פנים הראויה לאיש כמותו, אלא גם לא פעם אחת

קורות התורה והאמונה בהונגריה. מצב התורה והאמונה. התיסדות הקהלות. המחלוקות והוכחות בין הקהלות והרבנים מיום שבאו היהודים הראשונים לארץ הנר עד שנת הפרוד וסבת התפרדות היהודים האונגרים. הפרומציה הדתית. מאת יקותיאל יהודה גרינוואלד. בודפשט תרפ"א.

זאת היא דברי ימי היהודים באונגרים בקצור. היהדות האונגרית היתה חמיד הטיבה בפועל אסילו לפני הפרוד בין הגאורים ובין החררים ולפני ההתבוללות המדיארית. מעולם לא היה שם מרכז היהדות ולפני הנאון בעל חסות לא יצאה משם תורה לישראל ובכיו התפתחה שם יהדות הנונה. שהייתה מתנאה על שכנותיה. ובדור האחרון יצאו לנו משם גדולי אומנתו ומנהיגיה: עכשו נחפזין הצבור הזה לחמשה רסיסים. כמלה היהדות האונגרית ושייכה להיסטוריה וראויה לחקור בה ולדעתה היטב. הספר הזה נותן לנו ראשי פרקים מידעת היהדות האונגרית וקורותיה.

לקורות החסידות באונגריא. מאת יקותיאל יהודה גרינוואלד. בודפשט. תרפ"א.

באונגרים לא מצאה החסידות קן לה כמו בפולין וברוסיה ובכיו נכרכו אלפי יהודים מן הגלילות הצפוניות אחריה היו נוסעים צמונה לקבל פני רביי נליציה. ומשם חדרו משפחות אדמוריים אחדות לאונגרים ויסרו שם דינמטיות חדשות. המחבר מספר על אדותם בלי משא פנים באופן אכזיבטיבי נמור ויש לדבריו ערך היסטורי גדול.

תולדות משפחת ראזענמאהאל. כולל תולדות הרב הישראלי המפורסם ר' נפחלי ראזענמאהאל ממנהר ותולדות בנו המפורסמים קורותיהם והקשר והיחס אשר היה ביניהם ובין תכמי זמניהם. ומסתבים יקרים מהכמי הדור היה הנאון חתם סופר. ר' מאיר איש. ר' הירש חיות. רמב"ן. שייר. שד"ל. ר' שמואל ליב נאלרענבערג עורך הכרם חמד ועוד. והמה חומר רב לקורות היהודים בכלל ולקורות החכמים ההם בפרט. מאת יקותיאל יהודה גרינוואלד.

יש גם בספר הזה חומר רב מאד לידעת דברי ימי דור חכם. שהיה לפנינו אוצר בלום הוא לכמה משפחות רבנים וסתם משפחות חשובות. חוקר דברי ימינו לא יוכל להעלים מן החומר היקר האצור כזה :

במוצ' לידודי המושלם. כליד המעלות. תפארת ביג מד בן ציון עקשטיין מפה לארוסו עם כת תנביר ר' בנימין שענקער מקראקא. י. ג. בירמאן - רישא.

מורה עברי מומחה

שימש 15 שנה כב"ס עברים, מבקש משרה. לפנות אל
W. Schechter pr. adr. Józef Klugmann
Śniatyn

בשר מעושן כשר

הסכריקה הישנה הפצוניה להעשית כל מיני בשר מעושן ונקיקים ככה אלקטרי של

א. ש. שפירא בקראמא ריאאוסקא 5

מציעה סחורתה המה ללה ככה האדצית באיכותה מהמרתה הראשונה ומודיעה את קוניה מאו. כי היא משלחה הביצות לכל ערי המדינה גם בזקיה.

ירו על כרסו ואומר: שישו בני מעי. שישו כי עוד מעט. עוד מעט חטעטו מן הדברים הטובים האלה. כי למי? אם לא לי? אין חדוש! כשנפול לרחבות ולעשרות כוו מי שלא טעם תבשיל הנון מעולם... והנה הניעה השעה הסקוה. בבית כבר נערכו השלחנות. הכל מקושט ומפואר ומואר. השלחן ערוך בכמה וכמה מיני משקאות. פרפראות. ומיני מתקה. בליזמר השמיעו כבר את קולם הערב. והכל מוכן לסעודה... ובעל השמחה בידעו את אומיו הנם של חברו. הבין שוראי לא אכל כל היום כלום. ובכרו להשיבו סדרכו הרעה. הערים להרעיבו עד שיאכל את ארוחתו הדלה לפני הסעודה ורק אז כאשר שלא את כרסו בתבשילו הנם יקרא לו וזאת חתן לו לקח על להבא... הקמץ חכה בלי סבלנות להשמש. שיקרא לו אל הסעודה. כל רגע ורגע שהמתין היה בעיניו לשנה שלמה. אבל סוף סוף והנה יום אהמול. נפשו קצה עד להתפקעו הה! שחברו יוותר על חברתו ודוקא עכשו. לזאת לא סלל...

כאשר התחילו כחותיו לעזבו ולא היה יכול יותר לנשוא רעבון נפשו. בקש שאשתו. שתתן לו סעודת הערב; הלא רואה את-אמר לאשתו - שאין לי מול; דוקא אותי חבר מנוער שכר להזמין. היא עשתה לו סעודת הערב. דוחן עם גריסים ומלא את בני פעיו מהם...

כאשר הרניש בעל השמחה. שעמד מאחורי החלון. שכבר מלא כרסו. פתח את הדלת בחסון וקרא אותו. גם לך צריך אני. האם גם אותך צריכים להזמין? הלא מעצמך היה לך לדעת. שלידך כמוד אין לשלוח שליחים!

רבונו של עולם! - בכה הקמץ בקרבו - שמונה ימים לחם לא בא אל פי והיום צמתי כל היום ועוד מעט. עוד מעט ואני על פי השאול והכל היה לכבוד החתונה ועכשו כאשר מלאתי קיבתי במאכל הנבזה הזה. בא אלי לקרוא אותי.

אין בוריה. צריכים לילך. החלים. בפנים הזורים רחמניים בא אל החתונה. והשמחה לא ערבה לו כלל... המחותן הציג לפניו ממיטב המטעמים חתיכות הראויות להתכבה לא קמץ.

הניעה שעת הנקמה המקוה. אבל אין הוא מסוגל עתה... אולם בקמצנותו חס על הארוחה הטובה. אעים שלא נהנה ממנה ואכל עד שהתחיל להקיא. קודם יצא הבשר ואח"כ הדנים והמנדנות עד שהתחיל להקיא גם את הדוחן. מה שנכנס ראשון יצא אחרון. אז בקש חברו מאתו סליחה. שיבך לחוץ ומען: כל זמן שקאית משלי מוכרה הייתי לסכור. אבל עתה שכבר הנך מקיא משך אני מחויב לסכול...

כן רבותיו כיו שהרמאי הזה דרש דרשותי ומשלי מוכרה הייתי לסכול ואח"כ כשכבר התחיל לדרוש מדרשותיו המלאים דוסי לא יכדתי לסכול.

כולם אמרו לשימו מרמס לרנדיהם. אבל הרמאי חתננג וברח נואש ואוכר עצות לנפשו.

עיון בספרים חדשים.

שלושה ספרים עברים מבודפשט. בארץ הנר מעולם לא הפריחה הספרות העברית ורק ועיד שם ועיר שם נמצאו יהודים בודדים. שהיו עוסקים שם בקריאה וכתובה עבדית כקביעות. וספרי הרבנים והחכמים שיצאו משם. אסילו המדעיים. נדפסו בלשון משובשה. בשפת עלנים למורת רוח המבנינים. והנה סלא. דוקא בזמן שיהודי הנר נתונים בעוצר רעה וינון. שדורים. נרמסים. סדוכאים. דוויים וסחופים. מצאה יד חכם אחד בבודפשט להוציא לאור שלושה ספרי היסטוריה חשובים. פדי עפון בשנה אחת:

בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרי הוצאת שטיבל.

120	מחיר	התקופה ערך ע"ד. פרישמן. ספר ד', ה', ו', ח', ט'. י כל ספר	מק.
150	המחיר	שירי אנקריאון. חרנום שאול משרניחובסקי	
230		מאת נשה. חרנום יעקב כהן	
200		פושקין. שמעוניבין	
125		הינה	
340		קרליץ. אינהורן	
300		שנקביץ. מרענק	
320		חלק ב'	
320		חלק ג'	
240		חלק ד'	
120		ממעמקים. וילד. פרישמן	
140		מניפה של לידי וינדרמיר. וילד. מביוב	
160		חשיבותה של רצינות	
130		היתה. שניצלר. יקבוביץ	
170		האחיות. וסרמן	
110		רבי שלמה נגיד. שלום אש. מ. שפירא	
275		אינברונ. קלרמן. דוד צמח	
190		האויב. חלק א'. הסממן	
700		שכוד וכשדק. ספור. ברנד	
600		חיי אדם: ילדות. שלום-עליכם. ברקוביץ	
600		נערות	
600		בחרות	
320		אירידיון. קרשינסקי. בן-אברם	
180		מלחמה ושלום. חלק א'. מולדסווי. מריווש	
160		חלק ב'	
170		חלק ג'	
150		שניש אחיות. דרמה. צ'חוב. בן-אברם	
220		יין כריסטוף רומן רולן. ה. י"בין	
240		סן מדיאוש. אדם מיצקביץ. יוסף דיכטנבוים	
260		פילוסופיה של אמנות מאת הפוליט סן	
700		הדמיון היוצרי. מחקר פסיכולוגי מאת ה. ריבו דיר ג. טורוב	
300		תמונת דוריאן גרי. אוסקר וילד. ה. מביוב	
700		כתבים נבחרים. פטר אלסנברג ג. שופמן	
150		מיקטוריה. קנוט המסון פ. נינבורג	
100		האגלים האדמים. ס. אובספלדר	
800		ביערות פולין, רומן. י. אפאטושו. מ. ליפסקן	
225	המחיר	חוון החשבי. מאת יעקב כהן	
10		הקדושים. סמפוניה	

ובעד המשלוח 5%

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר.

מחירו 400 מרק מכור. למו"ם ולמורים רבש הגון

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

סוכנות "המצפה" ביוגוסלאביה לתשלומים היא אצל מר

Z. SEGAL SARAJEVO Brdo Dzamija 4

חידות ההגדות הנפלאות ע"ד

עשרת השבטים

ופתרון ע"ם כל המכורות ההיסטוריים וע"ם ההגיון הפשוט. מחירו עתה 400 מר. ע"י „Hamicpe” Miodowa 22 Krakow.

סוכנות "המצפה" לרומניה הגדולה

למשלוח כסף הוא בית מסחרו של

Bernard Kohn Tempelgasse 1. Czernowitz.

העמיקאליען גראס-פערקויף.

קאלאפאניום מאנטאן-וואצקס קארנאבער-וואצקס. גומי-אראביקום. ניגרוזין. וואססער-דאזיך און פֶּטטל-דאזיך. זאמטליכע אנלין-פֶּארבען. פֶּיד שטאף-פֶּארבונג אין אללען פֶּארבען. בלויה-האָלץ-עקסטראַקט אולפראמאין. וואַזעלין. וואַנענע-עסטען און בלעכדאָזען. שוהקרעמער שוהמאכער-וואצקס. טינטע. בלעכדאָזען א. ד. ג. עמפֶּעהלט די פֶּראַטקאָליעריטע פֶּירמא

CHIEL TEITELBAUM

FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH,

I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.

DIETLOWSKA 49 w KRAKOWIE.

בשדש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי שלמת גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 32 מכתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירים שר 32 מכתבים - 2060 מרק. (פחות-מקומפלט שלם לא יושלח). 10 המכתבים הגרמנים 760 מרק השפה. ספר למוד שפת עבר לבוגרים בחרנו המלים יהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 400 מ.

למוטי רש"י 40 מ.

בחון לארץ הוספה 10/10.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.